

การท่องเที่ยวเชิงพุทธสำหรับผู้สูงอายุ : วัดต้นสน จังหวัดอ่างทอง
Buddhism Tourist for Elderly : Tonson Temple Ang Thong Province

พระครูปลัดอดุล ปริบูรณ์ และพระศรีโสภณ ปภัสสร

PhrakhrupaladUdorn Paripunno, and Pharsornsophon Pabhassaro

คณะสังคมศาสตร์ วิทยาเขตนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Faculty of Social Science University Nakhonsawan campus Mahachulalongkornrajavidyalaya

Corresponding. Author E-mail: giggy2009@hotmail.com

บทคัดย่อ

วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนในสังคมไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อิทธิพลของพระพุทธศาสนาเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดวิถีชีวิตของชาวไทยเริ่มตั้งแต่เกิดจนตาย คนไทยทุกเพศทุกวัยไม่ว่าจะเป็นชายหรือหญิง เด็กน้อย หนุ่มสาวหรือแม้แต่ผู้สูงอายุล้วนมีความใกล้ชิดกับพระและวัด ทำให้ได้มีโอกาสซึมซับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและได้รับการอบรมสั่งสอนจากพระภิกษุสงฆ์ แต่ในปัจจุบันด้วยข้อจำกัดหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการจราจรที่แออัด ช่วงเวลาที่ไม่เอื้ออำนวยทำให้การเข้าวัดของคนไทยกลายเป็นเรื่องที่ยากลำบากมากขึ้นโดยเฉพาะในกลุ่มของผู้สูงอายุและผู้พิการ เนื่องจากยุคนี้เป็นยุคของการเร่งรีบแย่งชิง การท่องเที่ยวในสถานที่ต่าง ๆ ก็จะต้องไปด้วยผู้คนที่เบียดเสียดแย่งกันใช้บริการเป็นสาเหตุให้ผู้สูงอายุและผู้พิการไม่ได้รับความสะดวก ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่สังคมปัจจุบันให้ความสำคัญเพราะเป็นการท่องเที่ยวที่เป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนาและเหมาะสมกับผู้สูงอายุและผู้พิการมากที่สุด ซึ่งในแต่ละวัดก็มีศักยภาพในด้านต่าง ๆ อาทิเช่น ด้านการแพทย์แผนไทย ด้านการปฏิบัติธรรม วัดที่เป็นแหล่งโบราณสถาน วัดที่มีพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ วัดที่มีแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือแม้แต่สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสผ่อนคลายจากความเครียดและมีทางเลือกในการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

คำสำคัญ : การท่องเที่ยวเชิงพุทธ, ผู้สูงอายุ, วัด

Abstract

Monastery is the community center of Thai society from the past to present. Buddhism influence is on important factor for directing the way of life of Thai people since the birth to death. All Thai people, whether male or

female children younger even elderly are closed to monks and temple which make them osmotic with the Buddha's teaching and they are inculcated by Buddhist monk. At present, there are many limitation such as traffic jam, unsuitable time of entering the temple, which become the more difficult especially elderly and handicapped. As this modern world is the competition and struggle traveling in various places is full of the crowd struggling for services this causes the elderly and handicapped not to get convenience. So Buddhism tour is another alternative which modern society gave more emphasis because it continues Buddhism and suitable for elderly and handicapped. A past from this, each temple has various potential such as Thai herb medicine, academy practicing meditation, ancient places sacred image Buddha, temple as learning source academy and temple as relaxing place. Which make the tourists relaxed from tensions. They have more alternative for tourism.

Keywords : Buddhism tourism, Elderly, Temple

บทนำ

การท่องเที่ยวถือเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม องค์การการท่องเที่ยวโลกได้พยากรณ์ว่าในปี พ.ศ. 2563 จะมีนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศเป็นจำนวนถึง 1,600 ล้านคน จากการประมาณการอัตราการเติบโตของการท่องเที่ยวในประเทศไทย กำลังพัฒนาคาดว่ามีอัตราเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 4 ต่อปี ซึ่งนักท่องเที่ยวจะให้ความสำคัญและสนใจแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม ชุมชน รวมทั้งการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพเพิ่มมากขึ้น การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวจึงต้องเน้นให้ความสำคัญกับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ให้ความสนใจในกิจกรรมการท่องเที่ยวเฉพาะด้านมากขึ้น (กัลปพฤกษ์ ผิวทองงาม. 2548 : 14) โดยการท่องเที่ยวของประเทศในระยะเวลาที่ผ่านมา ได้สะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จของการเติบโตในเชิงปริมาณทั้งจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวแต่ยังคงมีปัญหาในเชิงคุณภาพที่เป็นภัยคุกคามต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในอนาคต อาทิ ความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวจากการกระจัดตัวของนักท่องเที่ยว ปัญหาความปลอดภัยนักท่องเที่ยว การขาดแคลนโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการเข้าถึงและการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว และการรองรับการขยายตัวของสาขาการท่องเที่ยวใหม่ ๆ

การพัฒนาการท่องเที่ยวภายใต้แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จะทำให้เกิดการพัฒนา สาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยว ทั้งยังช่วยยกระดับคุณภาพ ชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ให้ดีขึ้น โดยเฉพาะประเทศไทยเป็นเมืองแห่งพระพุทธศาสนา การท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่กระแสวิงมาในปัจจุบันให้ความต้องการ เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงพุทธเป็นการเดินทางที่นักท่องเที่ยวสามารถปฏิบัติตนให้กลายเป็น ส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมในสังคมไทยได้ และยังเป็นการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมขนบธรรมเนียม ประเพณี เพิ่มพูนคุณประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมบนผลประโยชน์กลับสู่ท้องถิ่นในแหล่ง ชุมชนต่าง ๆ ที่วัดตั้งอยู่

สำหรับผู้สูงอายุเป็นช่วงวัยที่มีเวลามากเพราะไม่ต้องทำงานใด ๆ และอาจต้องการ ใช้ชีวิตในบั้นปลายไปกับการทำให้ตัวเองมีความสุขที่สุดกับชีวิตที่เหลืออยู่ การท่องเที่ยวก็เป็น หนึ่งในสิ่งที่ผู้สูงอายุอยากจะทำเพราะช่วยให้ได้เปิดโลกกว้าง ได้ไปอยู่ในที่ที่อยากไป อยากเห็น หรืออยากสัมผัส ได้พบปะเพื่อนฝูง หรือผูกสัมพันธ์กับคนในครอบครัว ซึ่งการท่องเที่ยวที่ผู้สูง อายุอยากไปมากที่สุดคือ “วัด” ซึ่งถือเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้ไหว้พระ ได้อิ่มบุญ และได้เปิด หูเปิดตาอีกด้วย เมื่อได้ไปแล้วก็ยิ่งทำให้จิตใจของผู้สูงอายุสงบและมีความสุข รู้จักปล่อยวางกับ สิ่งรอบตัวได้มากขึ้น ผู้สูงอายุจึงมักชื่นชอบการทำบุญ และอยากที่จะไปสักการะพระพุทธรูปหรือ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีชื่อเสียงตามวัดต่าง ๆ มาก นอกจากพระพุทธรูปหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์แล้วบางวัดยังมี จัดสถานที่เพื่อรองรับการเข้ามาของนักท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ เช่น บริการด้านการแพทย์ แผนไทย พิพิธภัณฑสถานแสดงวัตถุโบราณ ประวัติความเป็นมาของวัด โบราณสถานภายในวัดและ ชุมชนรอบวัด จัดเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านพืชสมุนไพร การขายสินค้าท้องถิ่น หรือถ้าวัดใดมีพื้นที่ วัดติดแม่น้ำลำคลองก็จะมีปาลมาอาศัยบริเวณวัดเป็นจำนวนมากวัดก็สามารถจัดเป็นสถานที่ให้ อาหารปลาได้อีกด้วย ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า “วัด” เป็นสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวเชิง พุทธหรือการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการมากที่สุดเพราะการมาเที่ยววัดของผู้สูงอายุ และผู้พิการนอกจากจะได้ไหว้พระทำบุญแล้วยังได้ทำทานกับสัตว์ที่มาอาศัยร่วมเงาพระศาสนา รวมถึงการได้บำบัดจิตใจให้ผ่อนคลาย การได้รับความรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวัน ของผู้สูงอายุและผู้พิการ และสิ่งที่สำคัญยิ่งคือ การส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีและการสืบทอด พระพุทธศาสนา

ความหมายและความสำคัญของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยว (Tourism) กับการเดินทาง (Travel) สามารถใช้สลับเปลี่ยนกันได้ จนบางครั้งดูเหมือนว่าเป็นความหมายเดียวกัน แต่ถ้าพิจารณาในเรื่องความหมายและพฤติกรรมแล้ว การเดินทางกับการท่องเที่ยวแตกต่างกัน ซึ่งในพจนานุกรมการท่องเที่ยว (The Dictionary of

Tourism) ได้ให้ความหมายการเดินทางว่า “การเดินทางจากสถานที่หนึ่งไปสู่สถานที่หนึ่งโดยใช้วิธีการและวัตถุประสงค์ในการเดินทางต่าง ๆ กัน หรือบางครั้งเมื่อเดินทางแล้วไม่กลับมาถึงสถานที่เดิม” หรือการเดินทาง คือ การออกจากสถานที่หนึ่งไปสู่สถานที่อื่น ๆ เช่น การเดินทางออกจากบ้านตามปกติและการเดินทางเพื่อไปอาศัยที่อื่น (Gee, Choy and Makens. 1984 : 4) สำหรับความหมายของการท่องเที่ยว ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวมิได้เน้นการให้ความหมายคำนี้มากนักและการให้ความหมายก็แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพิจารณาการท่องเที่ยวว่าเกี่ยวข้องกับเรื่องธุรกิจหรือกิจกรรมเพื่อความเพลิดเพลินของมนุษย์ อย่างไรก็ตามการอธิบายความหมายของการท่องเที่ยวสามารถแยกแยะได้ดังนี้ การท่องเที่ยว หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดบริการและการอำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดความสนุกสนานในการเดินทาง การท่องเที่ยวเป็นการจัดกิจกรรมทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความประทับใจการบริการและการสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยว คือ การที่คนเดินทางออกจากที่พักหรือที่ทำงานไปยังสถานที่อื่น ๆ ในระยะเวลาสั้น ๆ และคนเหล่านี้จะทำกิจกรรมต่าง ๆ ระหว่างพักอาศัยชั่วคราวในสถานที่ท่องเที่ยว วัตถุประสงค์ในการเดินทางต้องการไปเยี่ยมญาติมิตรหรือท่องเที่ยว (Holloway. 1983 : 3) หม่อมหลวงดุษฎี ชุมสาย (2527 : 6) กล่าวว่า การท่องเที่ยวมิได้หมายถึงการเดินทางพักผ่อนหย่อนใจเพื่อความสนุกสนานเท่านั้นยังหมายถึงการเคลื่อนย้ายประชากรจากที่หนึ่งไปอีกที่หนึ่งทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดความรู้ ความเพลิดเพลิน ความสัมพันธ์อันดีร่วมกัน

ทรัพยากรการท่องเที่ยว

1. ทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มีลักษณะเด่น แปลก สวยงาม มีคุณค่าต่อการเข้าไปพักผ่อนหย่อนใจหรือแสวงหาความรู้ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อาจจัดแบ่งย่อยออกตามประเภทของทรัพยากรธรรมชาติได้ 2 อย่างคือ

1) ทรัพยากรที่เสริมสร้างขึ้นใหม่ได้ตามขบวนการธรรมชาติ (Renewable) ทรัพยากรประเภทนี้เมื่อใช้แล้วก็สร้างเสริมขึ้นใหม่ได้โดยการคืนรูปตามขบวนการธรรมชาติ แต่อาจสูญสิ้นไปได้ เช่น ป่าไม้ สัตว์ป่า หน้าผา ถ้ำ น้ำตก หาดทราย เกาะ ฯลฯ

2) ทรัพยากรที่เสริมสร้างขึ้นใหม่ไม่ได้(Nonrenewable) เช่น แสงแดด อากาศ กระแสน้ำ พลังงานน้ำ พลังงานจากแสงอาทิตย์ พลังงานลม ฯลฯ ทรัพยากรดังกล่าวใช้แล้วไม่มีการสูญสิ้น ทรัพยากรธรรมชาติดังกล่าวแล้วอาจจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้เมื่อมีคุณสมบัติตรงกับข้อหนึ่งข้อใดหรือหลาย ๆ ข้อ

(1) เป็นเอกลักษณ์หรือสัญลักษณ์ของท้องถิ่น

- (2) มีความสัมพันธ์เกี่ยวกับประวัติศาสตร์หรือนิทานพื้นบ้าน
- (3) มีประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์หรือโบราณคดี
- (4) เป็นโครงสร้างธรรมชาติที่ดี หายาก หรือเป็นทัศนียภาพที่สวยงาม
- (5) เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์หรือเป็นที่เคารพบูชา

2. ทรัพยากรท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นด้วยเหตุผลต่าง ๆ กัน เช่น เพื่อการกีฬา การพักผ่อน การรักษาสุขภาพ ศาสนสถาน ระลึกถึงเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์หรือด้านศิลปวัฒนธรรมอื่น ๆ แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างแบ่งได้เป็น 2 อย่างคือ

1) แหล่งท่องเที่ยวทางด้านศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ซึ่งเป็นแบบอย่างการดำรงชีวิตของชุมชนนั้น ๆ เช่น ประเพณีลอยกระทง ประเพณีสงกรานต์ และพิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกิดจากความเชื่อของบุคคลในชุมชน

2) แหล่งท่องเที่ยวทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุ โบราณสถาน และศาสนสถานเป็นแหล่งท่องเที่ยว ที่แสดงถึงประวัติความเป็นมาในอดีตหรือเพื่อระลึกถึงเหตุการณ์ในอดีตของสังคมมนุษย์ในสมัยนั้น ๆ ตัวอย่างแหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้ ได้แก่ เมืองโบราณ เจริญวัต สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ อนุสาวรีย์ ฯลฯ

การท่องเที่ยวเชิงศาสนา

ปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงศาสนา หรือ ทัวริสท์ทัวร์ทำบุญ ณ วัดสำคัญต่าง ๆ นับเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวในกลุ่มความสนใจพิเศษ ที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในประเทศไทย ทั้งนี้ เพราะตามคติความเชื่อที่ถือว่าการได้มาสักการะสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ร่วมทำบุญบริจาคทาน จะนำความเป็นสิริมงคลมาสู่ชีวิต และสร้างจิตใจที่ผ่องใสมาสู่ผู้ปฏิบัตินั้นเอง โดยจะเห็นได้ว่า “วัด” เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สะท้อนอารยธรรมและวิถีชีวิตของท้องถิ่น อันเป็นแหล่งรวมข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ การศึกษา ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม รวมทั้งเชื่อมโยงความเป็นมาของวัฒนธรรมกับชุมชนและการตั้งถิ่นฐานของชุมชนอีกด้วย

วัดจึงเป็นศูนย์กลางของชุมชนในสังคมไทยมาตั้งแต่อดีต อิทธิพลของพุทธศาสนาเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดวิถีชีวิตของชาวไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นแหล่งที่รวบรวมงานศิลปะวิทยาการและความรู้มากมายหลายสาขา ตลอดจนเป็นแหล่งรวมของศิลปกรรมที่มีค่า เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ และจิตรกรรมฝาผนัง ซึ่งงานศิลปกรรมต่าง ๆ เหล่านี้นับเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าและเป็นเสมือนเอกลักษณ์ของความเป็นชาติไทย ปัจจุบันวัดมีบทบาท

เพิ่มมากขึ้นกว่าเดิมคือ การเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทศาสนสถานที่สำคัญ เพราะภายในวัดประกอบไปด้วยศิลปวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นอารยธรรมและความเจริญของชาติอันเป็นแหล่งรวมที่สามารถศึกษาย้อนกลับได้ในด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี วัฒนธรรม ศิลปกรรม สถาปัตยกรรมรวมทั้งการเชื่อมโยงความเป็นมาของวัฒนธรรมกับชุมชนและการตั้งถิ่นฐานของชุมชน นอกจากนี้วัดยังเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ประกอบด้วยสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่สวยงาม สงบ สันโดษตามหลักพระพุทธศาสนา

แหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. แหล่งท่องเที่ยวประเภทศาสนสถาน หมายถึง อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างที่เกี่ยวข้องกับศาสนา คือที่ประดิษฐานรูปเคารพ สถานที่สำหรับบรรดาศาสนิกชนมาประชุมกันเพื่อทำพิธีกรรมทางศาสนานั้น ๆ ศาสนาสถานของศาสนาพุทธ ได้แก่ วัด เจดีย์พระปรางค์ เช่น วัดพนัญเชิง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พระธาตุหริภุญชัย จังหวัดลำพูน และพระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม เป็นต้น

2. แหล่งท่องเที่ยวประเภทสถานที่ปฏิบัติธรรม หมายถึง สถานที่สำหรับบำบัดจิตใจโดยการเข้าฝึกปฏิบัติตามแนวทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ การนั่งสมาธิและทำวิปัสสนากรรมฐานเพื่อการฝึกฝนจิตใจให้สงบ สถานที่ปฏิบัติธรรม (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2549 : 28)

จำนวนแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา (Religious Tourism)

ในประเทศไทยมีศาสนสถาน สำนักสงฆ์ ศาลเทพเจ้าต่าง ๆ มีทั้งหมดทั่วประเทศ 33,902 แห่ง ข้อมูลเกี่ยวกับศาสนสถานมาจาก www.thaitambon.com ซึ่งเป็นศาสนสถานที่สำคัญและส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวของแต่ละตำบลในประเทศไทย โดยพบว่า ศาสนสถานที่มีที่ www.thaitambon.com ได้พิจารณาแนะนำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา มีทั้งสิ้น 2,161 แห่ง อยู่ในภาคกลางจำนวน 688 แห่ง ภาคเหนือ 588 แห่ง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 522 แห่ง ภาคใต้ 241 แห่ง และภาคตะวันออก 122 แห่ง ในส่วนของผู้ประกอบการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาที่มีสถานที่สำหรับต้อนรับนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นสำนักปฏิบัติธรรม มีจำนวน 16 แห่ง อยู่ในภาคกลางจำนวน 8 แห่ง และภาคเหนือและภาคใต้จำนวนเท่ากัน ภาคละ 3 แห่ง และภาคตะวันออก 2 แห่ง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 2549 : 46-47)

สำหรับจังหวัดอ่างทองเป็นจังหวัดที่มีประวัติศาสตร์และโบราณสถานสมัยทวารวดี ซึ่งนักโบราณคดีชาวฝรั่งเศส ชื่อ นายชอง บวสเชอเลีย (Dr. Jean Boisselier) พร้อมนักโบราณคดีจากกรมศิลปากรมาสำรวจพื้นที่ได้พบร่องรอยคูเมืองที่มีร่องน้ำโอบล้อมรอบเมืองตามรูปแบบคูน้ำคันดินชวาททะเล อ่างทองเดิมชื่อ เมืองวิเศษชัยชาญ ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำน้อยบนพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นเมืองหน้าด่านที่สำคัญของกรุงศรีอยุธยาในการสู้รบกับกองทัพพม่า

ดังปรากฏในพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาหลายตอนโดยเฉพาะในช่วงก่อนกรุงศรีอยุธยาแตกในปี พ.ศ. 2310 พม่าได้ใช้แขวงเมืองวิเศษชัยชาญเป็นที่ตั้งค่ายเพื่อตีกรุงศรีอยุธยาและทำให้เกิดการสู้รบครั้งสำคัญที่จารึกไว้ในประวัติศาสตร์ไทยนั่นคือ ศึกบางระจัน ปลายสมัยกรุงธนบุรีได้ย้ายที่ตั้งเมืองมาอยู่บริเวณฝั่งซ้ายของแม่น้ำเจ้าพระยาที่บ้านบางแก้ว เรียกชื่อใหม่ว่า “อ่างทอง” เนื่องจากเป็นที่ลุ่มและอยู่ช้ำอู่น้ำอันเป็นเสมือนชุมทรัพย์ที่มีค่า

การท่องเที่ยวเชิงพุทธสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ

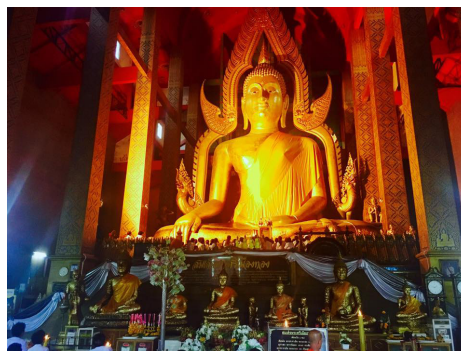
ประเทศไทยเมื่อกล่าวถึงในสายตาของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ โดยส่วนใหญ่จะมองว่าเป็นประเทศที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม มีขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณีที่งดงาม โดยเฉพาะเป็นดินแดนแห่งพระพุทธศาสนาซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งได้ให้ความสนใจและต้องการที่จะศึกษาปฏิบัติตามแนวทางพระพุทธศาสนาและในปรัชญาวิถีชีวิตแบบชาวตะวันออก โดยการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาและการปฏิบัติในทางศาสนา หรือการเดินทางเพื่อการแสวงบุญของศาสนิกชนต่าง ๆ นั้น แสดงให้เห็นว่า กิจกรรมทางศาสนาเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้คนเดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งนักท่องเที่ยวกลุ่มหนึ่งอันประกอบด้วยผู้สูงอายุก็ดี ผู้พิการก็ดี ต้องการหลีกเลี่ยงความวุ่นวายก็ดี หรือแม้แต่วางต่างชาติ ได้เลือกกิจกรรมทางศาสนาดังกล่าวเป็นทางเลือกในการเดินทางมาท่องเที่ยว วัดเป็นสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวเชิงพุทธหรือการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการมากที่สุดเพราะการมาเที่ยววัดของผู้สูงอายุและผู้พิการนอกจากจะได้ไหว้พระทำบุญแล้วยังได้บริจาคทานรวมถึงได้บำบัดจิตใจให้ผ่อนคลาย การได้รับความรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุและผู้พิการ ในพื้นที่ภาคกลางนอกจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยาแล้วนั้นจังหวัดอ่างทองเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีวัดในเขตปกครองอยู่เป็นจำนวนมากถึง 204 วัด การเดินทางไปยังจังหวัดอ่างทองบนถนนสายเอเชียใช้เวลาเพียง 2 ชั่วโมงจากกรุงเทพฯ นับว่าเป็นการเดินทางที่สะดวกสบายเหมาะสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการอย่างมาก

วัดต้นสน จังหวัดอ่างทองเป็นวัดหนึ่งที่มีความหลากหลายทางสถาปัตยกรรม เมื่อผ่านเข้าซุ้มประตูวัดฝั่งซ้ายมือจะเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปองค์ใหญ่พระนามว่า “สมเด็จพระศรีเมืองเงิน” ส่วนฝั่งขวามือจะเป็นพระวิหารที่ประดิษฐาน “สมเด็จพระศรีเมืองทอง” เป็นพระพุทธรูปปางสะดุ้งมาร ขนาดหน้าตักกว้าง 6 วา 3 ศอก 9 นิ้ว สูง 9 วา 1 ศอก 19 นิ้ว ได้ถวายพระนามว่า สมเด็จพระนวะโลกุตตะระธัมมะบดีศรีเมืองทอง เรียกโดยย่อว่า สมเด็จพระศรีเมืองทอง หล่อด้วยโลหะทั้งองค์ ลงรักปิดทอง โดยเมื่อวันที่ 7 มีนาคม พ.ศ.2528 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯแทนพระองค์ ทรงประกอบพิธี

สวมพระเกตุสมเด็จพระศรีเมืองทอง (พระปลัดอุตร ปุริปัญโญ, 2558 : 106)

ภาพที่ 1 สมเด็จพระศรีเมืองเงิน

ภาพที่ 2 สมเด็จพระศรีเมืองทอง

หลังจากได้กราบขอพรสมเด็จพระศรีเมืองเงินและสมเด็จพระศรีเมืองทองแล้ว นักท่องเที่ยวสามารถเดินหรือนำรถเข้าไปจอดภายในลานจอดรถที่สร้างเป็นโดมขนาดใหญ่ที่อยู่ด้านหน้าและด้านหลังของศาลาปฏิบัติธรรมได้อย่างสะดวก ซึ่งจากจุดจอดรถด้านหน้าศาลาปฏิบัติธรรม นักท่องเที่ยวสามารถเดินไปกราบสักการะพระเกตุแก้วจุฬามณีเจดีย์โดยในบริเวณทางขึ้นเป็นวิหารพระอินทร์ และบริเวณใกล้กันนั้นเป็นศาลเจ้าแม่ตะเคียนทองที่ผู้คนนิยมมากราบไหว้ขอพรหรือบนบานศาลกล่าวเชื่อกันว่า เจ้าแม่ตะเคียนทองทั้งสองนี้มีความศักดิ์สิทธิ์มาก ถัดจากศาลเจ้าแม่ตะเคียนทองแล้วจะเป็นบ่อเต่าขนาดใหญ่มีเต่าจำนวนมากที่ทางวัดได้รับเลี้ยงไว้จากชาวบ้านที่นำมาปล่อย บริเวณบ่อเต่านี้มีความสงบร่มเย็น เพราะมีต้นไม้ใหญ่และสวนหย่อมให้นักท่องเที่ยวได้นั่งพักผ่อนหย่อนสำหรับผู้สูงอายุและให้ความเพลิดเพลินไปกับให้อาหารเต่าสำหรับเด็ก ๆ แต่หากนักท่องเที่ยวจอดรถด้านหลังของศาลาปฏิบัติธรรมก็สามารถเดินไปยังพระอุโบสถซึ่งภายในประดิษฐานหลวงพ่อดำ ส่วนผนังพระอุโบสถมีภาพจิตรกรรมที่สวยงามเกี่ยวกับพุทธประวัติ ต่อจากพระอุโบสถแล้วเป็นเส้นทางเดินไปสู่แม่น้ำซึ่งเป็นแพสำหรับให้อาหารปลา ตลอดเส้นทางเดินจะมีวิหารสิ่งศักดิ์สิทธิ์มากมายที่จำลองมา เช่น ศาลเจ้าข้าปอกง พระพุทธชินราชจำลอง พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร(เจ้าแม่กวนอิม) พระพุทธโสธรจำลอง และท้าวจตุคามรามเทพ เป็นต้น นักท่องเที่ยวสามารถเดินชมและแวะเข้าสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ได้ตลอดทางที่เดินไป กรบกับบรรยากาศที่ร่มรื่นของต้นไม้ที่เรียงรายอยู่รอบบริเวณทำให้นักท่องเที่ยวหรือผู้สูงอายุและผู้พิการสามารถหยุดพักได้ พื้นที่ภายในวัดโดยรอบเป็นพื้นที่ปูนคอนกรีตเหมาะสำหรับผู้ที่ต้องใช้รถเข็น หรือ wheelchair จะมีเพียงบริเวณทางลงไปยังแพปลาที่เป็นบันไดลาดชันซึ่งไม่เหมาะกับผู้สูงอายุ แต่ก็มีสถานที่รองรับเพื่อให้ผู้สูงอายุหรือผู้พิการที่ไม่สามารถลงไปยังแพสำหรับให้อาหารปลาได้คือ บริเวณบ่อเต่า ดังที่ได้กล่าวไปแล้ว

ภาพที่ 3 แพสำหรับให้อาหารปลา

ภาพที่ 4 บ่อเลี้ยงเต่า

นอกจากสถาปัตยกรรมและสถานที่พักผ่อนต่าง ๆ วัดต้นสนยังมีศาลาปฏิบัติธรรมสำหรับผู้ที่ต้องการฟังธรรม สวดมนต์ หรือการมารักษาศีลอุโบสถ เนื่องจากวัดต้นสนจัดให้มีการปฏิบัติธรรมตลอดทั้งปี ผู้ที่ต้องการถือศีลสามารถเข้ามาลงทะเบียนกับเจ้าหน้าที่ของทางวัดเพื่อรับทราบข้อปฏิบัติในการถือศีล โดยที่ทางวัดมีการบริหารจัดการเกี่ยวกับการมาปฏิบัติธรรมของประชาชนอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย จัดบุคลากรไว้เพื่อดูแลผู้ปฏิบัติธรรม ทั้งยังมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้กับผู้ปฏิบัติธรรมตามสมควร ภายในวัดต้นสนมีการแบ่งเขตสังฆาวาสและเขตพุทธาวาสออกจากกันอย่างชัดเจน สถานที่พักของแม่ชี อุบาสก อุบาสิกาที่ถือศีลได้ถูกแยกออกเป็นสัดส่วนไม่ปะปนกับกุฏิพักของพระภิกษุสงฆ์ สามเณร ด้วยความเมตตาของพระเดชพระคุณพระเทพสุวรณมุนี เจ้าอาวาสวัดต้นสนที่มีต่อผู้มารักษาศีลอุโบสถ ในทุกช่วงเวลาของการสวดมนต์พระเดชพระคุณจะเป็นผู้นำสวดมนต์เองด้วยความเลื่อมใสศรัทธาแต่สาธุชนผู้ปฏิบัติธรรม นอกจากนี้ในแต่ละปีวัดต้นสน จังหวัดอ่างทองยังเป็นสถานที่ที่อบรมและเป็นสนามสอบสำหรับพระภิกษุ สามเณรที่ศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีในเขตการปกครองภาค 2 ได้แก่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สระบุรี และอ่างทอง โดยมีพระภิกษุ สามเณรจำนวนมากที่ต้องพักอยู่สถานที่อบรมนี้ ซึ่งเป็นโอกาสที่ดีสำหรับพุทธศาสนิกชนและประชาชนทั่วไปที่ต้องการถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุสามเณรจำนวนมากซึ่งประกอบด้วยพระเถระผู้ใหญ่ พระสังฆาธิการ พระภิกษุ จนถึงสามเณร โดยปกติแล้วถือว่าเป็นการยากอย่างยิ่งที่จะนิมนต์พระสงฆ์เป็นจำนวนมากเช่นนี้ การเข้ามาถวายภัตตาหาร ณ วัดต้นสนในช่วงที่มีการอบรมหรือสอบบาลีนั้นจึงเป็นโอกาสที่เหมาะสมกับการทำบุญของผู้สูงอายุหรือบุคคลทั่วไป

ดังนั้น สำหรับผู้ที่ต้องการหลีกเลี่ยงความวุ่นวายของสังคมปัจจุบัน ผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อย ล้าจากหน้าที่การงานแล้วพาครอบครัวที่มีผู้สูงอายุหรือผู้พิการท่องเที่ยวในวันหยุด การท่องเที่ยว

เชิงพุทธหรือการท่องเที่ยววัดจึงเป็นทางเลือกที่เหมาะสมกับครอบครัวที่มีผู้สูงอายุและผู้พิการอาศัยรวมอยู่ด้วย วัดต้นสน จังหวัดอ่างทองเป็นวัดหนึ่งที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ทุกเพศทุกวัย เนื่องจากลักษณะทางกายภาพของวัดต้นสนมีความหลากหลาย เช่น สถานที่ไหว้พระขอพร สถานที่สักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สถานที่ที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ แพลลาขนาดใหญ่ที่มีความปลอดภัย บ่อเลี้ยงเต่า เป็นต้น สถานที่ต่าง ๆ ภายในวัดเอื้ออำนวยต่อสมาชิกในครอบครัวที่ประกอบด้วยคนต่างช่วงอายุได้ทำกิจกรรมร่วมกัน สร้างความสุขสงบอิมเมจกับการไหว้พระสวดมนต์สำหรับผู้ใหญ่ และสร้างความเพลิดเพลินให้กับเด็ก ๆ ได้ด้วยการเลี้ยงอาหารสัตว์ สถาปัตยกรรมและสถานที่พักผ่อนทั้งหมดที่วัดต้นสนจัดขึ้นนั้นเป็นกุศโลบายการดึงคนเข้าวัดปฏิบัติธรรมและปลูกฝังให้คนรุ่นหลังได้มีความรักความหวงแหนศาสนสถานพร้อมจะสืบทอดพระพุทธศาสนาต่อไป

บทสรุป

การท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาเป็นทางเลือกของการท่องเที่ยวที่เหมาะสมที่สุดสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ เนื่องจากเป็นการเดินทางท่องเที่ยวที่ไม่เน้นความเร่งรีบ ไม่ต้องเบียดเสียดกับผู้คน ไม่มีความวุ่นวาย ไม่มีเสียงดังรบกวน ฯลฯ การท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาเป็นการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณี เป็นการเพิ่มพูนคุณประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมโดยการปันผลประโยชน์ต่าง ๆ กลับสู่ท้องถิ่นในแหล่งชุมชนที่ตั้งวัด สำหรับผู้สูงอายุนั้นเป็นช่วงวัยที่มีเวลามากเพราะไม่ต้องทำงานใด ๆ และอาจต้องการใช้ชีวิตในบั้นปลายของตัวเองให้มีความสุขที่สุด การได้ไปท่องเที่ยวก็เป็นหนึ่งสิ่งที่คุณสูงอายุอยากจะทำเพราะช่วยให้ได้เปิดโลกกว้างได้ไปอยู่ในที่ที่อยากไป อยากเห็น หรืออยากสัมผัส ได้พบปะเพื่อนฝูง ได้เปิดหูเปิดตาหรือผูกสัมพันธ์กับคนในครอบครัว ซึ่งการท่องเที่ยวที่คุณสูงอายุอยากไปมากที่สุดคือ วัด ซึ่งถือเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้ไหว้พระ ได้อิมบุญ และบริจาคทานอีกด้วย เมื่อได้ไปแล้วก็ยังทำให้จิตใจของผู้สูงอายุสงบและมีความสุข รู้จักปล่อยวางกับสิ่งรอบตัวได้มากขึ้น ปัจจุบันในแต่ละวัดได้มีการจัดการสถานที่ของวัดเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงพุทธนี้มากขึ้นโดยจัดให้มีบริการต่าง ๆ ภายในวัดให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบาย เช่น บริการด้านการแพทย์แผนไทย พิพิธภัณฑสถานแสดงวัตถุโบราณ ประวัติความเป็นมาของวัด จัดเป็นแหล่งเรียนรู้ การขายสินค้าท้องถิ่น เป็นต้น

ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนคือ วัดต้นสน จังหวัดอ่างทอง ซึ่งเมื่อนักท่องเที่ยวได้ไปสัมผัสบรรยากาศภายในวัดแล้วจะรู้สึกได้ถึงความอิมบุญ สงบร่มเย็น รู้สึกผ่อนคลาย มีความเพลิดเพลินจากสถาปัตยกรรมอันงดงามและสถานที่พักผ่อนต่าง ๆ ที่ทางวัดจัดขึ้นเพื่อรองรับพุทธศาสนิกชนและนักท่องเที่ยวทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นพระวิหารที่ประดิษฐานสมเด็จพระศรีเมืองทอง สมเด็จพระศรีเมืองเงิน พระอุโบสถหลวงพ่อดำ พระเกตุแก้วจุฬามณีเจดีย์ ศาลเจ้าช่าปอง เจ้าแม่กวนอิม

องค์จตุคามรามเทพ เจ้าแม่ตะเคียนทอง และสิ่งศักดิ์สิทธิ์อื่น ๆ อีกมากมาย นอกจากนี้ยังมีสถานที่สำหรับพักผ่อนคือ จุดถ่ายรูปเช็คอิน สวนหย่อม บ่อเต่า บ่อปลา เป็นต้น รวมแล้วกิจกรรมทั้งหมดนี้นักท่องเที่ยวสามารถพาครอบครัวมาเที่ยวได้ภายในวันเดียวเดินทางไปกลับได้อย่างสะดวกไม่เหนื่อยล้ามากจนเกินไปและพร้อมที่จะเริ่มการทำงานได้ในวันต่อไป

การหลีกเลี่ยงความวุ่นวายของสังคมปัจจุบันด้วยการท่องเที่ยวเชิงพุทธเป็นวิธีที่ดีที่สุดสำหรับยุคที่เต็มไปด้วยการแก่งแย่งแข่งขัน ยุคที่การสื่อสารเทคโนโลยีสร้างความเชื่อมโยงกับเยาวชน ยุคที่มีแต่การใช้กำลังรุนแรงกับผู้สูงอายุ ดังนั้น การเข้าวัด ปฏิบัติธรรม สวดมนต์ บริจาคทาน จะเป็นเครื่องช่วยขัดเกลาจิตใจให้สมาชิกในครอบครัวมีความรักความเอื้ออาทรต่อกันและสร้างสังคมให้กลับมาน่าอยู่มากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2558). **ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว พ.ศ. 2558 - 2560**. กัลปพฤกษ์ ฌิวทองงาม. (2548). **โครงสร้างตลาดการค้าชายแดนไทย-ลาว : กรณีศึกษาด้าน มุกดาหาร**. ศูนย์วิจัยพหุลักษณะสังคมลุ่มน้ำโขง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ด้อย ชุมสาย. (2527). **ปฐมบทแห่งวิชาการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- พระปลัดอุดร ปริปฺณโณ. (2558). **การพัฒนารูปแบบการจัดการสาธารณูปการของวัดใน จังหวัดอ่างทอง**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Gee, Chuck Y., Dexter J. L. Choy and Makens James C. (1984). **The Travel Industry**. Connecticut : The AVI Publish Company.
- Holloway, J. Christopher. (1983). **The Business of Tourism**. Plymouth : Macdonald and Evans Ltd.